Legenda - uitvoeringsprogramma verduurzaming (publieke) zorg en welzijn

1) Gezondheidsbevordering

1a	VWS ondersteunt zorgorganisaties in de transitie naar een gezond en duurzaam voedingsaanbod. Het zorgt ervoor dat patiënten, medewerkers en bezoekers beter eten, waarbij de Richtlijnen Eetomgeving van het Voedingscentrum de basis zijn. Hiermee worden gezonde en duurzame keuzes gestimuleerd.
1b	VWS werkt samen met LNV aan het vergemakkelijken van gezonde en duurzame keuzes. Streven is een gezonder en duurzamer voedselomgeving en -aanbod en meer transparantie hierover. Lopende zaken m.b.t. transparantie zijn o.a. het initiatief van LNV om een dashboard te realiseren dat meer duidelijkheid, vergelijkbaarheid en transparantie moet geven hoe duurzaam het voedselaanbod is en in hoeverre supermarkten daar in hun verslaglegging ook vergelijkbaar transparant over zijn. Om consumenten te helpen eenvoudig het product met de betere samenstelling te kiezen voert VWS vanaf 1 januari 2024 de Nutri-Score in (vrijwillig voedselkeuzelogo).
1c	LNV en VWS volgen de ontwikkelingen in de EU m.b.t. een duurzaam voedselsysteem (SFS). Dit traject is in 2023 gestart, maar staat momenteel on hold. Zodra de dialogen weer van start gaan, zullen LNV en VWS hier samen in optrekken.
1d	VWS en LNV werken toe naar een eetpatroon waarbij minimaal 50% van de eiwitten plantaardig is in 2030. Aan de Gezondheidsraad is advies gevraagd over de duurzaamheids- en gezondheidsaspecten van een verdere eiwitverschuiving in het consumptiepatroon naar een verhouding 60/40% (plantaardig/dierlijk). Publicatie van het rapport is eind 2023 voorzien. In principe sturen VWS en LNV binnen 3 maanden na publicatie een gezamenlijke reactie op het advies naar de Tweede Kamer.
1e	VWS is voornemens te onderzoeken wat de impact van een groene en gezonde leefomgeving op het werkplezier van zorgpersoneel en de kwaliteit is binnen de langdurige zorg.

2) Minder CO_2-uitstoot van gebouwen, energie en vervoer

2a	VWS financiert samen met BZK het Expertisecentrum Verduurzaming Zorg (EVZ). Het EVZ ondersteunt de sector met kennis en informatie bij de energietransitie. Een belangrijke rol van het EVZ is het faciliteren van de aanpak met portefeuilleroutekaarten en het ontwikkelen en publiceren van kennisartikelen met goede voorbeelden van verduurzaming in de curatieve en langdurige zorg (samenhang met 2f).
2b	In het Ambtelijke Coördinatie-overleg 'Maatschappelijk Vastgoed' vindt onder leiding van BZK afstemming plaats over (door)ontwikkeling van beleid en regelgeving ten behoeve van het verduurzamen van maatschappelijk vastgoed, als onderdeel van de verduurzaming van de Gebouwde Omgeving. Bijvoorbeeld ten aanzien van de subsidieregeling Duurzaam Maatschappelijk Vastgoed of de implementatie van EU-regelgeving zoals de EED/RED/EPBD.
2c	In dit overleg vindt interdepartementale afstemming plaats over nadere uitwerking van het Nationaal Programma Energiebesparing, waarmee de overheid meer wil sturen op energiebesparing in Nederland.
2d	In het Klimaatakkoord is afgesproken dat sectoren in het maatschappelijk vastgoed routekaarten opstellen die laten zien hoe de sector toewerkt naar de CO2-reductiedoelen voor 2030 en 2050. VWS ondersteunt partijen bij de herijking van deze sectorale routekaarten in 2024.
2e	RVO voert in opdracht van het ministerie van BZK de subsidieregeling Duurzaam Maatschappelijk Vastgoed (DUMAVA) uit. Deze regeling stelt eigenaren van bestaand maatschappelijk vastgoed - onder andere uit de sectoren (publieke) zorg en welzijn - in

	staat om te verduurzamen. VWS werkt samen met BZK bij de (door)ontwikkeling van deze subsidieregeling zodat deze aansluit op de behoeften in de sector.
2f	De normatieve huisvestingscomponent (NHC) is bedoeld als normatieve vergoeding voor (vervangende) (nieuw)bouw en instandhouding van gebouwen. De NHC wordt structureel opgehoogd met een duurzaamheidscomponent. Voor de langdurige zorg gaat het over in totaal €120 miljoen (sinds 2019 € 4 miljoen per jaar extra en vanaf 2025 € 100 miljoen structureel extra per jaar). Voor de geneeskundige GGZ en de forensische zorg bedraagt de verhoging met een duurzaamheidscomponent eenmalig 4,1% over het investeringsbedrag exclusief grond.
2g	In deze stuurgroep vindt afstemming plaats over de aansturing, taken en financiering van de diverse kennisinstellingen in het Kennis- en Innovatieplatform MaVa (samenhang met 2a).

3) <u>Minder (primair) grondstoffengebruik en maximaal circulaire (publieke) zorg en welzijn</u>

3a	De afgelopen jaren zijn steeds meer herbruikbare medische hulpmiddelen vervangen door hulpmiddelen voor eenmalig gebruik (wegwerp). Om circulariteit te bevorderen heeft VWS een opdracht verstrekt aan RIVM om te onderzoeken wat er nodig is voor de omslag naar meer hergebruik van medische hulpmiddelen. Zijn er bijvoorbeeld voldoende sterilisatiedeskundigen en is de logistiek in te regelen? Op basis daarvan wordt beoordeeld welke aanvullende inzet van VWS nodig is t.b.v. de transitie naar meer hergebruik.
3b	I&W heeft 5 transitieagenda's waarin verschillende stakeholders samenwerken om te komen tot meer circulariteit. De transitieagenda's gaan over de maakindustrie, kunststoffen, consumptiegoederen, bouw en biomassa/voedsel. VWS zal de zorg aanhaken bij deze transitieagenda's om te borgen dat circulariteit in de (publieke) zorg en welzijn wordt bevorderd, zonder (grote) gevolgen voor de veiligheid, beschikbaarheid en betaalbaarheid ervan.
3c	VWS en bestuurlijke aanjager Green Deal Hayke Veldman verkennen samen met relevante belanghebbenden de mogelijkheden om de markt voor wasbaar incontinentiemateriaal te stimuleren. Het doel is om meer aanbieders op de markt te brengen, met de verwachting dat dit zal leiden tot gunstigere prijzen en een grotere betrokkenheid van zorgpartners bij de afname van dit materiaal.
3d	Er is weinig kennis over de milieu-impact van specifieke (groepen) medische hulpmiddelen. VWS laat RIVM in kaart brengen welke (groepen) medische hulpmiddelen, binnen welke sectoren, de meeste impact hebben. Op basis daarvan kunnen prioriteiten bepaald voor nadere inzet van VWS.
3e	De nationale screening en preventieprogramma's hebben als doel aandoeningen in een vroeg stadium op te sporen waardoor behandelingen vaak (veel) minder ingrijpend, minder kostbaar en minder milieubelastend zijn. Tegelijkertijd zijn de programma’s op zichzelf belastend voor klimaat en milieu. Komende jaren onderzoekt VWS de milieu-impact van de verschillende programma's en identificeert de mogelijkheden om deze te verduurzamen. Hierbij kan gedacht worden aan recycling van materiaal of samenwerking met leveranciers zodat verpakkingen minder plastic bevatten en/of minder ruimte innemen.
3f	VWS wil bevorderen dat duurzaamheid wordt meegewogen bij de inkoop van medische hulpmiddelen en wanneer behandelaars een medisch hulpmiddel kiezen. Er is echter nog te weinig kennis over de duurzaamheid van medische hulpmiddelen. VWS stimuleert daarom de ontwikkeling een beoordelingsmethodiek om de duurzaamheid van medische hulpmiddelen te kunnen beoordelen (bij NEN). Begin 2024 vindt een eerste verkenning plaats, waarna samen met leveranciers(koepels), vertegenwoordigers uit de zorg (incl. Intrakoop) en overheid (RIVM) kan worden gestart met het uitwerken van een beoordelingsmethodiek.

3g	VWS subsidieert het Zorginkoop Netwerk NL om duurzame inkoopcriteria voor medische hulpmiddelen te ontwikkelen. De kennis wordt via een website voor zorginkopers verspreid. Op die manier wordt via de zorginkoop van medische hulpmiddelen kopen bevorderd dat leveranciers inzetten op verduurzaming.
3h	I&W werkt aan de invoering van een Uitgebreide Producenten Verantwoordelijkheid (UPV) voor luiers en incontinentiemateriaal waardoor fabrikanten zullen moeten betalen voor het afvalbeheer van producten die zij in de handel brengen. VWS adviseert I&W ten aanzien van de impact van de UPV voor de betaalbaarheid, toegankelijkheid en kwaliteit van (publieke) zorg en welzijn. VWS wil voorkomen dat de beschikbaarheid van incontinentiemateriaal in het geding komt als hogere kosten zorgen dat (te veel) incontinentiemateriaal van de markt verdwijnt.

4) <u>Minder milieubelasting van medicatie(gebruik)</u>

4a	Er heeft een pilot gedraaid waarbij bepaalde dure geneesmiddelen opnieuw kunnen worden uitgegeven als een patiënt deze niet heeft gebruikt (bijv. als de patiënt is overleden of is overgestapt op een ander medicijn). VWS heeft het verzoek om het onderzoek naar heruitgifte van ongebruikte dure geneesmiddelen te verlengen en uit te breiden toegestaan tot 2024. Ook wordt de pilot uitgebreid naar alle UMC's.
4b	VWS spant zich in Europees verband in om de belemmerende wetgeving voor heruitgifte van bepaalde ongebruikte geneesmiddelen aan te kaarten en aan te passen. Zo zal VWS een Europese werkgroep initiëren om in Europees verband te kijken op welke wijze ruimte kan worden gevonden binnen de Falsified Medicines Directive om heruitgifte onder voorwaarden toe te staan.
4c	VWS zet zich in om verspilling van geneesmiddelen tegen te gaan. VWS ondersteunt en faciliteert voorschrijvers en apothekers in het gepast voorschrijven en gepast afleveren van noodzakelijke medicijnen en het bevorderen van therapietrouw en juist gebruik door de patiënt. Hierdoor kan onnodig gebruik worden voorkomen, waardoor onder andere milieuschade wordt voorkomen.
4d	VWS stimuleert de periodieke controle van patiënten die langdurig medicijnen gebruiken zonder een zorgverlener te zien. Vaak kunnen medicijnen worden gestopt/afgebouwd of dosering worden verlaagd.
4e	Onder de Europese verordening REACH worden regelmatig verboden of beperkingen opgelegd wat betreft gebruik van gevaarlijke stoffen. Wanneer deze stoffen in medische producten worden gebruikt en er geen/onvoldoende alternatieven zijn, kan een verbod of beperking gevolgen hebben voor de beschikbaarheid en betaalbaarheid van medische producten. VWS wijst op deze mogelijke negatieve consequenties en zorgt dat hier voldoende aandacht voor is.
4f	In het voorstel van de Europese Commissie voor de herziening van de geneesmiddelenrichtlijn staan strengere eisen voor producenten van geneesmiddelen wat betreft de milieueffectrapportages die ze moeten indienen bij markttoelating. Ook staat in het voorstel de verplichting om milieurisico's bij productie en gebruik te mitigeren. VWS steunt deze voorstellen.
4g	Binnen de Ketenaanpak medicijnresten uit water werken partijen (o.a. waterschappen, RIVM en koepels van zorgverleners) samen om medicijnresten in het water te verminderen. VWS werkt samen met I&W aan deze ketenaanpak en bewaakt onder andere betrokkenheid van stakeholders uit de (publieke) zorg en welzijn.
4h	In Europa zijn voorbereidingen in gang gezet voor invoering van een Uitgebreide Producenten Verantwoordelijkheid (UPV) voor geneesmiddelen waardoor fabrikanten zullen moeten betalen voor het afvalbeheer van geneesmiddelen die zij in de handel brengen. VWS adviseert I&W bij de uitwerking van de Uitgebreide Producenten Verantwoordelijkheid (UPV) voor geneesmiddelen, ten aanzien van de impact ervan voor de betaalbaarheid, toegankelijkheid en kwaliteit van (publieke) zorg en welzijn. VWS wil voorkomen dat de

	beschikbaarheid van geneesmiddelen in het geding komt als hogere kosten zorgen dat belangrijke geneesmiddelen van de markt verdwijnen.

5) Voorbereiden op verwachte effecten van klimaatverandering in NL

5a	VWS onderzoekt de omvang van eventuele adaptatieproblematiek van de (publieke) zorg en welzijn en de rol van VWS daarin. Daarbij gaat het enerzijds om fysieke voorbereiding van de sector op klimaatverandering (overstromingen/hitte) en anderzijds voorbereiding op veranderende zorgvraag als gevolg van klimaatverandering. Ook zal het gaan om de mate waarin de zorg capaciteit, protocollen en richtlijnen hierop moet aanpassen. Op basis van de uitkomsten verkenning zal VWS – indien noodzakelijk - ondersteuning bieden bij het aanpassen van richtlijnen en protocollen, het bevorderen van kennis en delen van best practices, en het nemen van adaptatiemaatregelen.
5b	VWS zal samen met de andere betrokken departementen in een kabinetsreactie aangeven hoe zij om zal gaan met de bevindingen en aanbevelingen van de Gezondheidsraad in het beleid.

A) Bewustwording, communicatie en internationale inzet

A1	VWS zet zich komende jaren zowel nationaal als internationaal in op het vergroten van het algemeen bewustzijn over de relatie tussen klimaatverandering en (volks)gezondheid(szorg). Het maakt zich er hard voor het gezondheid(szorg) perspectief in te brengen bij klimaatvraagstukken en andersom het klimaatperspectief in te brengen bij gezondheids(zorg)vraagstukken: "health and climate in all policies".
A2	VWS zal op basis van een samen met Green Deal-partijen tot stand gekomen communicatieplan de voortgang en uitvoering van de afspraken in de Green Deal *Samen werken aan duurzame zorg* (GDDZ 3.0) onder de aandacht brengen.
A3	In de Green Deal Duurzame Zorg is afgesproken dat partijen bevorderen dat de patiënt en zorgverleners meer bekend worden met de relatie tussen klimaat, milieu en gezondheid, en dat zij praktische informatie zullen maken die patiënten en hun zorgverleners helpt bij bewustwording over duurzamer handelen in de zorg. VWS ondersteunt de sector hierin.
A4	Op www.regelhulp.nl verstrekt VWS informatie over het organiseren van langdurige zorg en ondersteuning. VWS zal hier de komende jaren ook informatie opnemen over duurzaamheid(saspecten) die patiënten, cliënten en naasten daarbij in overweging kunnen nemen.
A5	VWS zal de komende jaren de link tussen het Integraal Zorgakkoord, het WOZO, GALA, TAZ en de verduurzaming van de (publieke) zorg en welzijn blijven leggen. De beweging naar passende zorg en het verduurzamen van de zorg liggen in elkaars verlengde en zijn deels overlappend. Met de inzet op het voorkomen van zorg, op het leveren van de juiste zorg op de juiste plek, op het afremmen van medicalisering, op gepast gebruik, op meer gebruik van digitale/hybride zorg e.d. wordt tevens bijgedragen aan het leveren van (publieke) zorg en welzijn met zo min mogelijk impact op klimaat, milieu en leefomgeving.
A6	VWS vergroot de kennis en bewustzijn binnen VWS over de impact van de (publieke) zorg en welzijn op het klimaat, over (generiek) klimaatbeleid en over duurzaamheid met als doel om duurzaamheid, klimaat- en milieu-impact structureel in te bedden in de beleidsontwikkeling.
A7	De Nederlandse mondiale gezondheidsstrategie (MSG) heeft als doel om gecoördineerd en doelgericht bij te dragen aan het verbeteren van de volksgezondheid wereldwijd, en daarmee ook in Nederland. De MSG is een strategie op hoofdlijnen en biedt een nieuw kader voor geïntegreerde, kabinetsbrede en intersectorale samenwerking. VWS heeft het

	thema klimaat en gezondheid tot één van de drie prioriteiten in de MSG benoemd. BuZa en VWS vervullen gezamenlijk een coördinerende rol bij de verdere operationalisering hiervan.
A8	De komende jaren zal VWS verdere bewustwording en kennisuitwisseling over de relatie tussen klimaat en gezondheid(szorg) en visa versa nationaal en internationaal verder stimuleren. Onder meer via deelname aan verschillende internationale werkgroepen, waaronder ATACH (WHO *Alliance for Transformative Action on Climate & Health*). ATACH is opgezet om de ambities die zijn uitgesproken bij de COP26 te realiseren. VWS neemt deel in de verschillende ATACH werkgroepen om van andere landen te leren en kennis uit wisselen.
A9	VWS/Nederland neemt het voortouw in het vernieuwen van de WHA-resolutie over klimaat en gezondheid uit 2008. Met deze nieuwe resolutie wil VWS/Nederland de relatie tussen klimaat en gezondheid onder de aandacht brengen en de WHO en WHO-lidstaten oproepen tot actie. De nieuwe resolutie staat gepland voor mei 2024.
A10	De Europese Commissie heeft recent de EU Global Health Strategy gepubliceerd. Om uitvoering te geven aan deze strategie is er een Joint Action Global Health van start gegaan. VWS neemt deel aan deze Joint action en is samen met Tsjechië werkpakket leider op betere coördinatie tussen lidstaten, Genève en de post op New York. Verder neemt VWS is andere werkpakketten deel. Daarbij zal VWS ook blijvend aandacht vragen voor klimaat(verandering).
A11	VWS is een Global Health Partnership Programma gestart op de thema's van de Mondiale Gezondheidsstrategie. In de eerste ronde zijn er partnerships opgestart met China en Kenia om 1. Ziekenhuizen te verduurzamen en 2. Kennis uit te wisselen over klimaatadaptatie en mitigatie. Dit programma wordt naar verwachting de komende jaren verder uitgebreid, waarbij klimaatverandering en gezondheid een prominente plek heeft.
A12	In 2023 is VWS een verkenning gestart naar best practices van verduurzaming van zorg en ondersteuning die in de lokale context van Caribisch Nederland geïmplementeerd zouden kunnen worden. Zorgaanbieders in Caribisch Nederland die vervolgens een plan van aanpak opleveren ten behoeve van de implementatie van best practices kunnen hiervoor een financiële vergoeding aanvragen. De vergoeding wordt dan via een addendum aan de zorgovereenkomst toegevoegd.

B) <u>Kennis, onderzoek en monitoring</u>

B1	In de Green Deal Duurzame Zorg 3.0 is afgesproken dat de brancheorganisaties en Milieu Platform Zorg in samenwerking met andere partijen, zoals kennisinstellingen, een cross-sectorale en voor iedereen toegankelijke vindplaats ontwikkelen voor kennis, goede voorbeelden, onderzoeksresultaten etc. Een basis is gelegd met www.greendealduurzamezorg.nl VWS zal partijen ondersteunen bij de (door)ontwikkeling en het vergroten van de bekendheid hiervan, in samenhang met andere platforms en websites.
B2	Via het programma *Zorg voor Innoveren* stimuleert VWS de ontwikkeling, implementatie en opschaling van zorginnovaties. Via de Implementatie- en Opschalingsregeling van dit programma investeert VWS in verankering van duurzaamheidsinitiatieven in de bedrijfsvoering en primaire processen in (publieke) zorg en welzijn.
B3	RIVM werkt in opdracht van VWS aan de 'Kennisbasis Duurzaamheid & Gezondheid' (2023-2026). Onderdeel daarvan is beter inzicht krijgen in factoren en werkzame elementen die bijdragen aan een zo goed mogelijke gezondheid voor cliënten, bezoekers, medewerkers (kwaliteit van leven) én kwaliteit van milieu. Ook wordt gewerkt aan het beter toepasbaar maken van de wetenschappelijke kennis hierover. In 2024 actualiseert het RIVM een overzicht van wat er bekend is in de literatuur en praktijk over factoren in en rondom zorgorganisaties die zowel de kwaliteit van leven als de kwaliteit van milieu bevorderen.

B4	VWS is voornemens een meerjarige onderzoeksprogramma bij ZonMw financieren dat ziet op het bevorderen van kennis en (implementatie)onderzoek op het terrein van verduurzaming van (publieke) zorg en welzijn. In Q1 van 2024 levert ZonMw een programmavoorstel op dat tot stand komt in samenspraak met de sector en moet aansluiten op de ambities en doelen uit de Green Deal. Het beoogde programma moet tevens aansluiten op bestaande ZonMw-programma's en het programma Zorgevaluatie en Gepast Gebruik (ZE&GG). Op basis van het voorstel zal VWS een opdracht verstrekken.
B5	VWS faciliteert ondertekenaars van de Green Deal om elkaar te vinden en onderling kennis en ervaring uit te wisselen, met als doel onderlinge samenwerking en opschaling te stimuleren ten behoeve van de realisatie van de gemaakte afspraken.
B6	In de komende jaren wordt in de Dutch Global Health Hub intersectoraal gewerkt aan de implementatie van de Mondiale Gezondheidsstrategie, waarin in de eerste plaats de Rijksoverheid (VWS en BuZa) een faciliterende rol heeft. Tegelijkertijd wordt op beleidsniveau ook met kennis van de verschillende departementen bijgedragen aan het oplossen van de problematiek die ons mondiaal te wachten staat.
B7	VWS brengt de bestaande subsidie- en ondersteuningsmogelijkheden voor verduurzamen van (publieke) zorg en welzijn in kaart en zal de bekendheid hiervan samen met veldpartijen vergoten. Knelpunten bij deze subsidie- of ondersteuningsmogelijkheden zal VWS onder de aandacht brengen bij verantwoordelijke departementen.
B8	RIVM werkt in opdracht van VWS aan de 'Kennisbasis Duurzaamheid & Gezondheid' (2023-2026). Onderdeel hiervan is het verbeteren van het onderzoek naar de milieuvoetafdruk van de zorgketens en diensten in de zorg en ondersteuning, volgend op het sectorale milieuvoetafdrukonderzoek uit 2022[1]. Het RIVM geeft hier langs 3 lijnen invulling aan: 1. Specificeren: Beter inzicht krijgen in de productgroepen en diensten die de grootste milieueffecten veroorzaken voor verschillende deelsectoren in de zorg; 2. Monitoren sectorale voetafdruk: Het structureel monitoren (kwantificeren) van de milieuvoetafdruk van de Nederlandse zorgsector; 3. Scenariomodellering: Het berekenen van de verandering in milieu impacts van verschillende toekomstscenario's voor verduurzaming van de zorgsector (maken van projecties).
B9	In de KIA is er aandacht voor publiek-private samenwerking met de topsector Klimaat en Energie en topsector Circulaire Economie. Ook binnen publiek-private projecten op het terrein van gezondheid en zorg zal aandacht zijn voor de impact op klimaat en rekening worden gehouden met afspraken uit de Green Deal Duurzame Zorg 3.0.
B10	VWS bevordert via het RIVM onderzoek naar de voetafdruk van GGD-en voor wat betreft hun reguliere GGD-taken, mogelijk als opstart voor een 'groene GGD' initiatief. Het doel is om mogelijkheden te identificeren om de milieu-impact/voetafdruk te verkleinen. Hierbij wordt voortgebouwd op een eerdere analyse van de voetafdruk van GGD Amsterdam, zodat de uitkomsten daarna ook door andere GGD-en en/of hun opdrachtgevers (m.n. gemeenten) gebruikt kunnen worden.
B11	VWS heeft NWO opdracht gegeven in het kader van de Nationale Wetenschapsagenda een programma op te zetten voor interdisciplinair onderzoek naar 'planetary health', dit in navolging van het KNAW advies *Planetary Health, an emerging field to be developed*'. VWS bespreekt in 2024 met andere ministeries de mogelijkheden om bij te dragen aan het programma, gegeven het multidisciplinaire karakter van 'planetary health'.
B12	RIVM werkt in opdracht van VWS aan de 'Kennisbasis Duurzaamheid & Gezondheid' (2023-2026). Onderdeel hiervan is monitoring van de landelijke voetafdruk van zorg en welzijn, volgend op de 0-meting in 2022[2]. In 2024 levert het RIVM een aanpak op over hoe de milieuvoetafdruk van de Nederlandse zorgsector structureel kan worden gemonitord en wat daarbij de kansen en beperkingen zijn.

[1] https://www.rivm.nl/duurzamezorg/onderzoek/milieuvoetafdrukrapportage
[2] https://www.rivm.nl/duurzamezorg/onderzoek/milieuvoetafdrukrapportage

B13	VWS ontwikkelt een monitor die zicht geeft op de stand van zaken 'verduurzamen (publieke) zorg en welzijn', in termen van acties, resultaten, voortgang en effect. De monitor moet (bij)sturingsinformatie geven voor sector en VWS ten aanzien van beleid en uitvoering. Streven is in 2024 een eerste meting te laten plaats vinden.
B14	VWS zal samen met de Regiegroep van de Green Deal de voortgang van de GreenDeal-afspraken volgen. In 2024 vindt een midterm-review plaats en wordt voor alle afspraken uit de Green Deal de balans opgemaakt.
B15	VWS stimuleert de ontwikkeling van een monitor klimaat, gezondheid en zorg zodat de gezondheidsgevolgen van klimaatverandering zijn te volgen en de consequenties voor de zorgvraag inzichtelijk wordt.

C) Wet-, regelgeving en toezicht

C1	VWS heeft in 2023 een brede verkenning uitgevoerd naar ervaren knelpunten bij verduurzaming van de zorg. De komende jaren spant VWS zich in om de ervaren knelpunten weg te nemen. Ook zal het samen met IGJ, NZa, RIVM en het Zorginstituut kijken hoe de benaderbaarheid van deze organisaties kan worden vergroot om ervaren knelpunten vanuit de sector in beeld te krijgen.
C2	VWS onderzoekt de (verwachte) impact van de EU Green Deal en de Fit-for-55 voor de (publiek) zorg, welzijn en sport, met in elk geval bijzondere aandacht voor de EPBD, EED en RED.
C3	VWS werkt samen met I&W en Rijkswaterstaat aan het vergroten van kennis in het veld over (het juist toepassen van) bestaande afvalwetgeving.
C4	VWS zal verkennen op welke wijze de klimaat- en milieu-impact van zorg kan worden meegenomen als één van de criteria bij de toets op het basispakket en de aanschaf van dure apparaten. Pakketbeheer kan mogelijk bijdragen aan het stimuleren van duurzame zorg. Daarom bekijkt VWS bij het verbeteren van de pakketcriteria hoe de impact op klimaat, milieu en leefomgeving mee kan worden gewogen bij het beoordelen of interventies pakketwaardig zijn.
C5	VWS vraagt de NZa in kaart te brengen in hoeverre de huidige bekostiging van (publieke) zorg en welzijn prikkels bevat voor instellingen om te verduurzamen. Daarnaast gaat de NZa na welke maatregelen in de bekostiging zouden helpen bij de verdere verduurzaming van de zorgsector. De NZa rapporteert hierover in een adviesrapport.
C6	De directe werking van de CSRD voor ongeveer 45 organisaties in de zorg, implementeert VWS in de *Regeling openbare jaarverantwoording WMG*. VWS spoort brancheorganisaties in de zorg, van banken en van zorgverzekeraars, aan om gezamenlijk te werken aan implementatie van de CSRD op een wijze dat deze voor alle betrokkenen werkbaar is. Waar nodig zijn er de standaard overleggremia om mogelijke regeldruk van de ketenverantwoording te bespreken.
C7	Bij de (door)ontwikkeling van klimaat- en milieubeleid spant VWS zich de administratieve lasten voor de (publieke) zorg en welzijn te beperken. Dit doet het door hiervoor aandacht te vragen bij de verantwoordelijke ministeries en waar nodig overleg tussen deze ministeries en de zorgsector te faciliteren.
C8	Om de continuïteit van de zorg en de houdbaarheid van het zorgstelsel op langere termijn te kunnen borgen, verkent de NZa op welke onderwerpen het kansrijk is om vanuit de wettelijke taken van de NZa aan verduurzaming van de zorg te kunnen bijdragen. NZa publiceert deze visie in 2024.
C9	De IGJ onderzoekt hoe duurzaamheid concreet kan landen in haar (bestuursgerichte) toezicht en welke (aanpassingen in) bestaande toezichtactiviteiten kunnen bijdragen aan een duurzamere zorg. De huidige wet- en regelgeving is gebaseerd op maximale kwaliteit

	en minimale risico's in de zorg en houdt (nog) geen rekening met duurzaamheid. Duurzaamheid als waarde in het toezicht, betekent dat IGJ op zoek gaat naar een nieuwe balans tussen enerzijds het bewaken van grenzen van kwaliteit en veiligheid en anderzijds het geven van ruimte aan groene initiatieven. Waar mogelijk zal IGJ ruimte geven en knelpunten adresseren en waar noodzakelijk een meer agenderende rol spelen in gesprek op stelselniveau.
C10	Duurzaamheid is één van de centrale waarden van het nieuwe meerjarenbeleidsplan van IGJ. IGJ wil met haar toezicht bijdragen aan een duurzamere zorg. Deze waarde zal IGJ verankeren in haar werkzaamheden, wat betekent dat onderdelen van IGJ deze waarde gaan integreren in het toezicht. Bij IGJ gaat duurzaamheid over verduurzaming van de zorg en ook over de risico's voor de continuïteit, kwaliteit en veiligheid van de zorg bij onvoldoende klimaatadaptatie.